

Вікторія Шимко

РОЗВИТОК ТВОРЧОЇ ІНДИВІДУАЛЬНОСТІ МАЙБУТНЬОГО СПЕЦІАЛІСТА У ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ

В статті розглядається питання розвитку творчої індивідуальності майбутнього спеціаліста у професійній освіті. Досліджуються питання впливу на розвиток майбутнього спеціаліста природніх задатків, творчості, творчої індивідуальності. А також тут розглядаються основні напрямки у моделі навчання майбутнього спеціаліста, які є актуальними для всіх напрямків професійної освіти.

Ключові слова: творчі здібності, формування індивідуальності, професійна освіта.

Розвиток суспільства вимагає нового підходу до вищої та середньої професійної освіти в галузі образотворчого мистецтва.

Особливу увагу потрібно акцентувати на застосуванні нових підходів у навчанні спеціалістів, що сприятимуть розвитку творчої індивідуальності та виробленню особливого індивідуального художньо-творчого стилю студента.

Питання розвитку творчої особистості тісно пов'язане із питанням професійної освіти.

Подібні питання, пов'язані із проблемами розвитку творчих здібностей і творчості привертали увагу багатьох вчених, зокрема М. Бахтіна, Д. Богоявленської, Г. Буша, Т. Волобуєвої, Дж. Гілфорда, А. Лука, И. Манохі, В. Моляко, Я. Пономарьова, А. Пуанкаре, В. Роменця, З. Сіверс, В. Століна, А. Шуміліна та ін.

Метою розгляду цієї публікації є дослідження проблем сучасної освіти у питанні розвитку творчої індивідуальності майбутніх молодших спеціалістів з образотворчого мистецтва, а також образотворча діяльність студентів, і розвиток творчого потенціалу майбутніх спеціалістів у системі професійної освіти.

У наш час за визначенням Академічного тлумачного словника української мови під поняттям «творчість» слід розуміти: діяльність людини, спрямовану на створення духовних і матеріальних цінностей; діяльність проияту елементами нового, вдосконалення, збагачення, розвитку; те що створено внаслідок такої діяльності, сукупність створеного кимось. [1, т. 10, с. 54].

Творчість, взагалі можна охарактеризувати, як діяльність, що породжує щось якісно нове, що відрізняється неповторністю, оригінальністю та суспільно-історичною унікальністю. Творчість специфічна для людини, бо завжди передбачає творця – суб'єкта творчої діяльності.

Творчість необхідна для суспільства в культурній сфері, через вплив на свідомість та динамічний розвиток людства. Через це в усьому світі постійно працюють над розробкою теоретичних основ та методичних засобів активізації творчого мислення та пошуку нових рішень [7].

З поняттям творчості нерозривно пов'язане питання творчого розвитку особистості.

Розкриттю педагогічних та психолого-педагогічних аспектів творчого розвитку і самореалізації особистості присвячені праці Б. Ананьєва, В. Андрєєва, Р. Брушлінського, Л. Дроздікової, В. Загвязінського, А. Маслоу, М. Махмутова, В. Моляко, В. Риндак, Ю. Сенько, С. Сисоевої, М. Скаткіна, Т. Сущенко, Т. Шамова, Н. Яковлевої та ін.

Теоретичне осмислення психології творчості представлено в дослідженнях Б. Ананьєва, Д. Богоявленської, Л. Виготського, В. Давидова, Д. Єльконіна, В. Клименко, Г. Костюка, В. Моляко, А. Леонтєєва, А. Матюшкіна, С. Полякова, Я. Пономарьова, К. Роджерса, В. Роменца, С. Рубінштейна, Б. Теплова, К. Юнга та ін.

На існуванні значного взаємозв'язку між творчістю і саморозвитком особистості наголошували в своїх дослідженнях К. Абульханова-Славська, В. Андрєєв, А. Асмолов, Ф. Баррон, Г. Батіщев, Н. Бердяєв, В. Біблер, Д. Богоявленська, В. Дружинін, А. Маслоу, І. Маноха, А. Меренков, Я. Пономарьов, Л. Попов, К. Роджерс, Н. Роджерс, С. Сіверс, Т. Титаренко, Г. Шпет, М. Ярошевський.

Розвиток творчої особистості, в цілому, – це процес становлення творчої індивідуальності особистості, вдосконалення її духовних прагнень та можливостей, що відбувається за допомогою зовнішнього впливу оточення (однолітків, викладачів, різних життєвих ситуацій) і внутрішнього життя людини. Саме цілеспрямоване виховання й навчання є одним із головних чинників, що формують і розвивають творчу особистість [3, с. 38–39].

Однією з основних умов розвитку творчої особистості є взаємодія між зовнішніми і внутрішніми чинниками, між генетично зумовленістю творчої обдарованості й умовами, які пропонує середовище індивідуума. [10, с. 30].

В розвитку творчої особистості головну роль відіграє її індивідуальність.

Проблему індивідуальності в різних аспектах досліджували: у філософському (М. Каган, І. Кон, Д. Лоуренс, Н. Михайловський, Ю. Орлов, И. Резвицкий, В. Тугарінов, Ю. Хабермас), в педагогічному (А. Абдуліна, Е. Бондарєвська, В. Ільїн, А. Пехота, В. Сластенін), в психологічному (К. Абульханова-Славська, Б. Ананьєв, В. Мерлін, С. Рубінштейн та ін.)

Специфіку творчої індивідуальності пояснювали А. Асмолов, М. Бахтін, В. Белов, І. Кон, В. Міріманов, В. Шадріков; гуманістичні концепції розуміння розвитку особистості як необхідної умови для

максимальної творчої самореалізації розробили А. Деркач, Л. Коханович, Н. Кузьміна, А. Маслоу, Л. Мітіна, Г. Олпорт, К. Роджерс, Л. Рябов та ін.).

Розвитку творчої індивідуальності присвячені праці М. Дяченко, Н. Куланіної, Г. Давідова, І. Семьонова, О. Іванової.

Індивідуальність, як сукупність зовнішніх та внутрішніх особливостей людини, що формують її своєрідність, відмінність від інших людей, виявляється у здібностях людини, в основних потребах, інтересах, схильностях, рисах характеру, у почутті власної гідності, у світобаченні, системі знань, умінь, навичок, у рівні розвитку інтелектуальних, творчих процесів, в індивідуальному стилі діяльності та поведінки, в типі темпераменту, в особливостях емоційної та вольової сфер тощо [3, с. 38]. Саме індивідуальність обумовлює особливості розвитку творчої особистості.

Формування творчої індивідуальності – важливе завдання розвитку і самовдосконалення особистості. «Індивідуальність – це своєрідність психіки і особистості індивіда, його неповторність. Поняття індивідуальність можна ототожнити з поняттям «особистість», яке застосовується тоді, коли індивід характеризується як суб'єкт соціальних відносин [10, с. 158].

В експериментальній психології індивідуальність (з латинської *individuum* – неподільне, особа) – поняття, що позначає унікальний набір більш менш стандартних психологічних якостей, що притаманні окремій людині. Індивідуальність проявляється в рисах темпераменту, характеру, в специфіці інтересів, якостей перцептивних процесів і інтелекту, потреб і здібностей індивіду. Передумовою формування людської індивідуальності слугують анатомо-фізіологічні задатки, які перетворюються в процесі виховання, що має суспільно обумовлений характер, породжуючи широку варіативність проявів індивідуальності.

Індивідуальність трактується також як неповторна своєрідність психіки кожної людини, що здійснює свою діяльність в якості суб'єкту розвитку суспільно-історичної культури [9].

Індивідуальність дає можливість проявитися людині як вільній, незалежній істоті (І. Кант). В *індивідуальності* людини розпочинається джерело його дій і вчинків. Індивід, у якого розвинута індивідуальність, повністю спирається і сподівається на свої сили, він володіє не тільки волею але і самостійністю. Людська індивідуальність розглядається як високий рівень розвитку людини в онтогенезі [2].

У Великому Енциклопедичному словнику індивідуальність трактується як неповторна своєрідність будь-якого явища, окремої істоти, людини; протилежність загального, типового, а в соціальній психології – колективного (групового) [8].

З точки зору філософії індивідуальність – це неповторний, самобутній спосіб буття конкретної особистості в якості суб'єкту самостійної діяльності, індивідуальна форма суспільного життя людини.

Особистість за своєю сутністю соціальна, але за способом свого існування вона індивідуальна. Індивідуальність виражає особистий світ індивіда, його особливий життєвий шлях.

Індивідуальність розкривається в самотності кожного індивіда, його здатності бути самим собою серед інших. Важливу роль в розвитку індивідуальності відіграють природні задатки, вродженні особливості. Індивідуальність – це єдність унікальності і універсальних якостей людини, що формуються в процесі взаємодії його якостей – загальних, типових (загальнолюдських природних і соціальних ознак), особливих (конкретно-історичних, формуючих) і одиничних (неповторних тілесних і духовно-психологічних характеристик).

Формування індивідуальності – з погляду філософії – найбільша цінність, через розвиток розмаїття індивідуальних здібностей і талантів, їх змагальності в історичному плані вона являє одну з необхідних умов соціального прогресу [5].

Проаналізувавши вищесказане можна зробити узагальнення, що індивідуальність, як сукупність особистісних якостей, що сформувалися під дією внутрішніх (фізично-анатомічних задатків, здібностей) і зовнішніх чинників (оточення, виховання), відіграє головну роль у формуванні творчої особистості.

Одним із головних питань професійної освіти є розвиток творчої індивідуальності майбутнього фахівця, що допоможе якісно модернізувати та вдосконалити та пришвидшити розвиток наукових основ творчості, а також розробка методик активізації творчого процесу, створення в організаціях, на підприємствах та у вищих навчальних закладах сприятливих умов для творчості у наш час є необхідністю.

Особливо це питання актуальне для творчих, і зокрема, художніх спеціальностей у вищих та професійно-технічних закладах.

Формування та становлення творчої манери учня багато в чому залежить від викладача, але цьому передують особистісний розвиток студента, його задатки, зовнішні та внутрішні умови розвитку. Саме тому сьогодні починають звертати все більше уваги на основні етапи розвитку особистості. У навчальній діяльності існує ряд технологій, які допомагають творчій особистості розкритися. До цих технологій належить навчання у співробітництві, індивідуальний та диференційований підхід, метод проектування, створення ситуацій, що стимулює пошукову діяльність, розвиває творчі можливості. Ситуація, яка спонукає до творчості, може скластися під час критичного аналізу проведеної роботи, під час розв'язання творчих завдань та навчальних проблем тощо.

Тобто, за відповідних умов кожна особистість, незалежно від вихідного рівня своїх творчих можливостей, піднімається на вищий рівень.

Однією з головних умов розвитку творчого мислення є створення атмосфери, яка сприяє появі нових ідей і думок [10, с. 47].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Академічний тлумачний словник української мови / Словник української мови : в 11 томах [Електронний ресурс]. – К., 1970–1980. – Режим доступу до ресурсу : sum.in.ua/s/zbirka
2. Академічний тлумачний словник української мови (Індивідуальність) [Електронний ресурс] / Сінтон – К., 1970–1980 – Режим доступу до ресурсу : www.syntone.ru/library/psychology_dict/individualnost.php
3. Волкова Н. П. Педагогіка : [навчальний посібник] / Волкова Н. П. – К. : Академвидав, 2009. – 615 с.
4. Горlach М. І. Філософія (Проблема творчості в історії розвитку філософської думки) : підручник для вузів [електронний ресурс] / Горlach М. І. – Режим доступу до ресурсу : ukrkniga.org.ua/ukrkniga-text/772/88/
5. Міронов В. Філософія (Індивід, індивідуальність, особистість) : підручник для вузів [електронний ресурс] / Міронов В. – Режим доступу до ресурсу : www.e-reading-lib.org/.../Mironov_-_Filosofiya__Uchebnyk_dlya_v...
6. Падалка Г. М. Педагогіка мистецтва : [навчальний посібник] / Г. М. Падалка. – К., 2010. – 274 с. – (Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін).
7. Платон [Електронний ресурс]. – Х. : Фоліо, 2008. – 349 с. – Серія: Бібліотека світової літератури. – Режим доступу до ресурсу : http://platonanet.org.ua/load/knigi_po_filosofii/istorija_antichnaja/platon_dialogi/7-1-0-1498
8. Великий Енциклопедичний словник, 2000 [Електронний ресурс] / головний редактор Прохоров А. М. (73048 с.). – Режим доступу до ресурсу : dic.academic.ru/dic.nsf/enc_philosophy/.../posibnyku.vntu.edu.ua/psihologiya/r272.htm
9. Сибірський педагогічний журнал : наукове періодичне видання [Електронний ресурс]. – Новосибірськ : НГПУ, 1923–1925, 2004. – Режим доступу до ресурсу : <http://libhspu.ru>
10. Шелестова Л. Як допомогти дитині стати творчою особистістю / Шелестова Л. – К. : Редакція загальнопедагогічних газет, 2003. – 130 с.
11. Wikipedia (Творчість) [Електронний ресурс] / Вільна енциклопедія. – Режим доступу до ресурсу : uk.wikipedia.org/wiki/